

DO 21 NOV

ACADEMY OF ANCIENT MUSIC

VIKTORIA MULLOVA VIOOL ■ **JAMES HALL** COUNTERTENOR
RICHARD EGARR DIRIGENT, KLAVECIMBEL

SPOT/DE OOSTERPOORT

20.15 UUR

PROGRAMMA

Maria Margherita Grimani (ca. 1680 – ca. 1720)
'Sinfonia' uit Pallade e Marte

C.P.E. Bach (1714 – 1788)
Symfonie No.4 in A, H660
Allegro ma non troppo / Largo ed Innocentemente
(F major) / Allegro assai

J.S. Bach (1685-1750)
Cantate 'Bekennen will ich seinen Namen', BWV 200

J.S. Bach
Concerto voor viool No. 1 in a BWV 1041
Allegro moderato / Andante / Allegro assai

J.S. Bach
'Erbarme Dich, mein Gott' uit de Matthäus Passion

pauze

J. Haydn (1732-1809)
Symfonie No.4 in D, HobI:4
Presto / Andante / Finale. Tempo di minuet

J. Haydn
'Fac me vere tecum flere' uit Stabat Mater, HobXXa:1

J. Haydn
Concerto voor viool in G, HobVIIa:4
Allegro moderato / Adagio / Finale: Allegro

Academy of Ancient Music

De Academy of Ancient Music is wereldberoemd dankzij de authentieke uitvoeringen van muziek uit de tijd van de barok en Weense klassieken. Authentiek betekent: door middel van zorgvuldig onderzoek en, voor zover mogelijk, dankzij het gebruik van eerste uitgaven. Deze historisch-geïnformeerde benadering was baanbrekend toen het orkest in 1973 werd opgericht door dirigent Christopher Hogwood, en onder de leiding van dirigent Richard Egarr behoort de AAM nog steeds tot de voorhoede van de barokorkesten. Oorspronkelijk opgericht als een opname-orkest, beschikt de AAM over een indrukwekkende catalogus van meer dan 300 cd's, die met talrijke onderscheidingen zijn bekroond, waaronder de Brit Award, de Gramophone Award, de Edison Klassiek en de MIDEM Award. De vijfde cd op het eigen label van het orkest werd uitgebracht in oktober 2016, met muziek van de componist en tijdgenoot van Monteverdi, Dario Castello. Tot de eerdere opnames in deze AAM-serie behoort o.a. de originele versie uit 1727 van JS Bachs Matthäus Passion, die 'een triomf' werd genoemd in Gramophone magazine. In 2010 lanceerde de AAM de serie AAMplify, een onderwijsprogramma waarmee het orkest de volgende generatie van jonge musici en publiek mee helpt ontwikkelen. De AAM presenteert in samenwerking met partners in het hele land workshops, masterclasses en andere innovatieve projecten voor jongeren.

James Hall

Countertenor James Hall viert grote successen in barok en hedendaags repertoire, en concerteert regelmatig met 's werelds toonaangevende ensembles en operagezelschappen. Hij zong als koorlid bij The English Concert en maakte zijn debuut bij Sir John Eliot Gardiner in L'Orfeo van Monteverdi. Hij zong Adalberto in Händels Ottone met George Petrou en Il Pomo d'Oro op Festival de Beaune, Zephyrus in Apollo et Hyacinthus van Mozart met Ian Page en Classical Opera. Hall studeerde aan het Royal College of Music en ontving in 2009 de Sir Geraint Evans-prijs en opnieuw in 2010, en de inaugurele Somerset Song Prize in 2013.

TOELICHTING

Maria Margherita Grimani

Maria Margherita Grimani was een Italiaanse componist die op een aantal momenten in haar leven actief was in Wenen. Er is eigenlijk maar heel weinig over haar bekend. Onder haar composities was de eerste opera van een vrouw die werd uitgevoerd in het Weense hoftheater. Ze heeft misschien tussen 1713 en 1718 aan het hof gewoond, maar zij was niet als musicus aan het hof werkzaam. Ze was misschien ook een van een aantal vrouwelijke componisten aan het Weense hof die canonessen waren, een soort Augustijnse non; andere vrouwelijke componisten die een dergelijke rol hadden waren Caterina Benedicta Grazianini, Maria de Raschenau en Camilla de Rossi. De bekendste werken van Grimani omvatten onder anderen de opera *Pallade e Marte*, eigenlijk een *componimento drammatico* of opus drama, opgedragen in Bologna op 5 april 1713 en voor het eerst uitgevoerd in het keizerlijke theater op de naamdag van keizer Karel VI op 4 november 1713. De bezetting is vrij klein, namelijk voor twee stemmen, hobo en strijkorkest.

Haar oratoria werden ook uitgevoerd in het keizerlijke theater: *La visitazione di Elisabetta*, uitgevoerd in 1713 en opnieuw in 1718, en *La decollazione di S Giovanni Battista*, uitgevoerd in 1715. De librettisten zijn onbekend.

Grimani is mogelijk verwant aan de machtige Grimani-familie, misschien aan Pietro Grimani, die een alliantie bereikte in de strijd tussen Karel VI

en Venetië (waarvan Pietro later doge was) tegen de Turken, in hetzelfde jaar dat Maria's *Pallade* aan het hof werd uitgevoerd. Daarnaast was de beschermheilige en librettist van George Frideric Handel voor *Agrippina*, Vincenzo Grimani, destijds onderkoning van Napels. Desalniettemin is Maria's exacte relatie met de Grimani-familie onduidelijk. Alle werken van Grimani zijn klein bezet- twee zangers, een paar obligato-instrumenten en een continuo-groep, inclusief cello en theorbe. De vorm van de composities volgt de normen van die tijd, zoals geïllustreerd in de werken van Alessandro Scarlatti. Die bestaan uit een aantal *da capo*-aria's met *ritornelli* en reciterende *secco* (recitatieven).

Bach C.P.E. – Symfonieën

Carl Philipp Emanuel Bach (1714 – 1788) was de tweede zoon en leerling van zijn vader Johann Sebastian. Carl Philipp was in zijn tijd een hoogstaand musicus en componist. Hij werd door sommigen zelfs meer gewaardeerd dan zijn vader. Carl Philipp's manier van componeren laat ons zowel muziek uit de Barok horen als muziek uit de beginnende Klassieke periode, met hier en daar zelfs een snuffje Romantiek. Carl Philipp Emanuel Bach had de bijnaam 'Berlijnse Bach' of 'Hamburgse Bach'. Zijn basisopleiding kreeg hij aan de Thomasschool in Leipzig waar hij les kreeg van zijn vader. Daarnaast studeerde hij ook nog rechten. Toen Peter de Grote de troon besteeg, werd hij aangesteld

als kapelmeester aan het Berlijnse hof. Het optrekken met de koning, die overigens een verwoed fluitspeler was, verveelde de jonge Bach danig. Hij was dan ook blij dat hij de componist Telemann kon opvolgen als muziekdirecteur in Hamburg. Carl Philipp Emanuel Bach wordt wel de eerste romanticus genoemd, niet zo vreemd want al ruim voor Haydn was deze Bach al aan de gang met korte symfonietjes waar hij een drieligheid in bracht. Dat Carl Philipp Emanuel zich al met een been in het Classicisme bewoog, bewees het feit dat hij langzaam maar zeker het basso continuo weg liet. (basso continuo is het meespelen van akkoorden op de klavecimbel of orgel met versterking van een cello). Hij componeerde 20 symfonieën. De taal van de muziek was voor deze Bach de taal van het gevoel. Hij wilde de menselijke hartstochten overbrengen in zijn muziek. Pure romantiek dus!

J.S Bach – Vioolconcerten

Johann Sebastian Bach werd op 21 maart 1685 in het Duitse Eisenach geboren. Van zijn vader krijgt hij fluit- en vioolles. Als hij tien jaar is overlijden zijn ouders en trekt Johann Sebastian in bij zijn broer Johann Christoph. Deze onderwijst hem op het klavecimbel en orgel, de rest is bekend. Minder bekend is dat Bach -behalve een muzikaal genie- ook een prima echtgenoot en vader was. Verder had Bach een onvoorwaardelijk geloof in God. Naar de protestantse traditie zorgde Bach goed voor z'n lichaam en geest. Bach was een gezonde man, met een fris gezicht. Op latere leeftijd, een jaar voor zijn dood, onderging hij twee oogoperaties. Het mocht niet baten: Bach werd volslagen blind. Hij stierf in 1750.

In 1717 trad Bach in dienst van de hertog van Köthen, die een groot muzikliefhebber was. De twee werden vrienden en Bach kreeg naast zijn werk aan het hof voldoende tijd om te componeren. In deze periode ontstonden de vioolconcerten. Bach schreef in die tijd ook de overbekende Brandenburgse concerten.

J. Haydn – Symfonieën

Joseph Haydn (1732 – 1809) is zijn hele leven bezig geweest met het ontwikkelen van de symfonie. Het is vooral dankzij hem dat deze muziekvorm gestalte kreeg. Een symfonie is een compositie voor symfonieorkest die meestal bestaat uit vier delen. De symfonie is ontstaan uit de ouverture, het voorspel van een opera. Rond 1750 heet de symfonie nog *sinfonia*.

In zijn componisten loopbaan schreef Haydn 104 symfonieën, en misschien nog wel een paar meer. Dit enorme aantal heeft een aantal toppers die heden ten dage overal in de concertzalen te horen zijn. Verschillende symfonieën van Haydn hebben een bijnaam gekregen. Deze werden door zowel de componist bedacht als door anderen. Het gebeurde wel dat Haydn in het klad een symfonie afhad, een partituur uitschreef, de partijen liet kopiëren, en dezelfde dag het werk met zijn orkest uitvoerde. Veelal waren de symfonieën opdrachten van zijn werkgever de Hongaarse vorst Esterházy in Eisenstadt.

Haydn - Concerto voor viool in G

Aan het hof van de Esterházy's, waar Haydn vanaf mei 1761 in dienst was als vice-kapelmeester, bevond zich ook een nog jonge, zeer begaafde violist, Luigi Tomasini. Van één vioolconcert is bekend dat Haydn het speciaal voor hem geschreven heeft, maar of dat ook voor het concert in G geldt is niet helemaal duidelijk.

Het zou ook van vroeger datum kunnen zijn, gelet op de manier waarop het eigenlijk mooi aansluit bij de barokke concertstijl. Die bestaat onder meer hierin dat met name de hoekdelen gestructureerd zijn rondom de passages die door het tutti-orkest gespeeld worden. Vanuit zo'n tutti-gedeelte (hierin speelt het hele orkest) gaat de solist verder met een vaak virtuoze passage, en dan komt er weer een tutti, enzovoorts. Het middendeel is een eenvoudige canzonetta, een lied-achtig deel, waarin de viool boven de begeleiding een prachtige melodie mag zingen.

TEKSTEN

J.S. Bach - 'Bekennen will ich seinen Namen', BWV 200

Bekennen will ich seinen Namen,
er ist der Herr, er ist der Christ,
in welchem aller Völker Samen
gesegnet und erlöst ist.
Kein Tod raubt mir die Zuversicht,
der Herr ist meines Lebens Licht.

*Belijden wil ik zijn naam,
hij is de Heer, hij is de Christus,
in wie het zaad van alle volken
gezegend en verlost is.
Geen dood berooft mij van dit
vertrouwen,
de Heer is het licht van mijn leven.*

J.S. Bach - Erbarme dich uit de Matthäus Passion

Erbarme dich,
Mein Gott,
Um meiner Zähren willen!
Schau hier,
Herz und Auge weint vor dir
Bitterlich.

*Ontferm U over mij,
mijn God,
vanwege mijn tranen,
Zie toch,
bedroefd huilt hart en oog wegens U.*

Fac me vere tecum flere uit Stabat Mater van J. Haydn

Fac me vere tecum flere,
Crucifixo condolere,
Donec ego vixero.
Iuxta crucem tecum stare
Te libenter sociare
In planctu desidero.

*Mocht ik klagen al mijn dagen,
En zijn plagen waarlijk dragen,
Tot mijn jongste stervenssmart.
Met U onder 't kruis te wenen,
Met uw rouw mij te verenen,
Dat verlangt mijn zuchtend hart.*